

5. Про затвердження Порядку розрахунку обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання, субвенцій та коштів, що передаються до бюджету вищого рівня) та нормативів відрахувань від загальнодержавних податків і зборів на 2001 рік : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2000 р. № 1932 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.

6. Казюк Я. М. Бюджетний процес і шляхи врегулювання міжбюджетних відносин в Україні [Електронний ресурс] / Я. М. Казюк // Державне будівництво (електронне наукове фахове видання ХарРІ НАДУ при Президентіві України). – 2007. – № 1. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

7. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28.06.1996. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>.

8. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>.

9. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

10. Про доступ до публічної інформації [Електронний ресурс] : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VII. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>.

11. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / кол. авторів ; [заг. редакція, передм. Ф. О. Ярошенка]. – К. : Зовнішня торгівля ; УДУФМТ, 2010. – 592 с.

12. Лопушинський І. П. Бюджетний процес в Україні : навчальний посібник / Лопушинський І. П., Гаврилюк Ю. С., Казюк Я. М. – Херсон : ХНТУ, 2011. – 364 с.

УДК 351:338.24

В. В. Мареніченко, здобувач кафедри менеджменту організацій Дніпропетровського державного аграрного університету

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЯКІСНОГО РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Обґрунтовано взаємозв'язок малого та середнього бізнесу з євроінтеграційними процесами в Україні. Досліджено основні форми співробітництва України та ЄС на сучасному етапі розвитку. Сформовано класифікацію принципів якісного розвитку малого та середнього бізнесу. Створено характеристику наслідків для малого та середнього бізнесу і суспільства від євроінтеграції України.

Ключові слова: малий та середній бізнес; державне регулювання; євроінтеграція; якісний розвиток.

Relationship SMEs in European integration processes in Ukraine are grounded. The main forms of cooperation between Ukraine and the EU at the present stage of development are investigated. Classification principles of quality development for small and medium businesses is formed. A description of the impact on small and medium enterprises and the society of Ukraine's European integration is created.

Key words: small and medium businesses; state regulation; European integration; quality development.

© **В. В. Мареніченко, 2013**

Постановка проблеми (постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями). Малий та середній бізнес відіграє важливу роль в економіці України, його розвиток активно впливає на економічний розвиток, створення нових робочих місць, насичення ринку товарами, отже, завдяки його розвитку і вмілому державному регулюванню розв'язуються багато соціальних та економічних проблем. В умовах інтеграції України до Європейського Союзу виникає потреба принципово нових підходів до розвитку підприємництва. Для України європейська інтеграція – це шлях залучення іноземних інвестицій і створення умов для розвитку новітніх інноваційних технологій, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, можливість виходу на єдиний внутрішній ринок ЄС, тобто тотальна модернізація економіки країни. Особливу увагу за таких умов необхідно звернути на забезпечення якісного розвитку малого та середнього бізнесу.

На сучасному етапі державне регулювання розвитку малого та середнього бізнесу масштабно досліджується в науковій літературі, але з'являється нова необхідність вивчення й обґрунтування забезпечення якісного розвитку підприємництва саме в умовах євроінтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій (аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття). Питання розвитку малого та середнього підприємництва, їх державного регулювання досить актуальне, адже саме висвітленню цієї проблеми присвячено низку публікацій. Серед українських учених це питання досліджували Н. Бондарчук, Л. Васильєва, Я. Гавриць, М. Дамірлі, Л. Івашова, М. Корецький, Д. Плеханов, І. Приходько, І. Рудкевич, В. Сиченко, Б. Пулковський, В. Чалий, Т. Черноштан, Н. Шевченко та ін. Однак ще недостатньо вивчене питання саме якісного розвитку малого й середнього бізнесу в інтеграційних процесах України. Сучасні євроінтеграційні умови розвитку підприємництва, впровадження інноваційної моделі економічного зростання країни створили передумови для формування нового бачення напрямів розв'язання теоретичних, організаційних, методологічних та прикладних проблем якісного розвитку малого та середнього бізнесу в Україні.

Мега статті (формулювання цілей статті (постановка завдання) – обґрунтування механізмів реалізації державного регулювання якісного розвитку малого та середнього бізнесу в умовах інтеграції України до Європейського Союзу. Завдання дослідження – аналіз взаємозв'язку малого та середнього бізнесу з євроінтеграційними процесами в Україні, визначення принципів якості як умов інтеграції малого й середнього бізнесу в підприємницьку Євроспільноту, визначення позитивних і негативних наслідків від євроінтеграції як для малого та середнього бізнесу, так і для суспільства в цілому.

Виклад основного матеріалу (виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів). Завдання інтеграції України в європейське політичне та економічне середовище, які неодноразово зазначалися як пріоритетний вектор входження до Європейського Співтовариства, поставили на порядок денний розвиток активної співпраці з ЄС.

Малий та середній бізнес важливий як потужний ресурс економіки й соціальної сфери. Один з авторитетних футурологів сучасності Джон Нейсбіт зазначив: “У міру розвитку процесу глобалізації зростає значення найменших її учасників” [1]. Представники малого підприємництва краще знають рівень попиту на місцевих ринках. Рівень розвитку малого бізнесу безпосередньо визначає ступінь розвитку економіки держави в цілому. За даними зарубіжних економістів, стабільність ринкової системи забезпечується, коли 20–30 % громадян держави мають власну справу. У розвинених країнах малий бізнес становить основу середнього класу – впливової громадської верстви, що об'єднує 60–80 % населення [2].

З формального погляду, двосторонні стосунки України і Європейського Союзу започатковано після здобуття Україною незалежності. У грудні 1991 р. Європейські Співтовариства,

відзначивши демократичність всеукраїнського референдуму, визнали незалежність і суверенітет України. Тоді вперше пролунав заклик Євросоюзу до України підтримувати з державами – членами Європейських Співтовариств відкритий і конструктивний діалог [3].

Україна першою серед країн СНД уклала угоду про партнерство і співробітництво з Європейським Союзом, де було визначено правовий механізм взаємодії між двома сторонами. Угоду підписано 14 червня 1994 р. у Люксембурзі, 10 листопада 1994 р. ратифіковано Верховною Радою України, вона набрала чинності з 1 березня 1998 р. Документ став базовим для розширення політичного діалогу й економічного співробітництва України та Європейського Союзу, відкриваючи нові можливості для поступового наближення України для вступу до ЄС.

Забезпечення якісного розвитку середнього та малого бізнесу в умовах євроінтеграції надзвичайно важливе. На етапі економічного зростання набуває особливої значущості здійснення регулівних заходів, спрямованих на ліквідацію прихованого безробіття, проведення політики продуктивної зайнятості. Зусилля органів державної влади, насамперед Уряду, мають концентруватися на запровадженні дієвих стимулів створення нових робочих місць, на підтримці підприємництва [4]. За таких умов підтверджується необхідність дослідження механізмів реалізації державного регулювання якісного розвитку малого та середнього бізнесу в євроінтеграційних процесах.

Механізми реалізації державного регулювання бізнесу в будь-якій країні ґрунтуються на певних принципах якісного розвитку малого та середнього бізнесу. В умовах інтеграції України до ЄС головними принципами у сфері регулювання й підтримки якісного розвитку малого та середнього підприємництва мають стати принципи якісного розвитку, що діють у Євроспільноті. Через упровадження й подальше застосування таких принципів, передусім, відбувається зміцнення єдиного внутрішнього ринку, інтернаціоналізація підприємницької діяльності на рівні підприємств, усунення адміністративних бар'єрів і створення єдиного економічного простору ЄС, посилення взаємодії країн – членів ЄС з питань створення економічного й валютного союзів у рамках ЄС. У нашому розумінні принципи якісного розвитку має бути розділено на дві категорії: принципи розвитку державного регулювання й принципи розвитку підприємництва. Докладну класифікацію принципів якісного розвитку подано на рис. 1 [5–8].

За сучасних умов економічна інтеграція в європейський економічний простір для України – це пріоритетний географічний, політичний, економічний і соціальний напрям розвитку. Європейська інтеграція для України – шлях до модернізації економіки й утвердження реальної демократії в державі, побудови громадянського суспільства, забезпечення прав і свобод людини. Безперечно, євроінтеграція глобально впливає як на підприємницький сектор, так і на суспільство взагалі. Причому цей вплив не завжди буде позитивним, а матиме й деякі негативні наслідки.

Серед позитивної дії від євроінтеграції, враховуючи стратегічні мотиви ЄС до України, слід виокремити можливе здійснення внеску у формування стабільної, відкритої, плюралістичної та правової демократії в Україні, що стабільно функціонує; зміцнення ринкової економіки, розвиток співробітництва з Україною в контексті збереження стабільності та безпеки в Європі й усьому світі; розширення економічних, політичних і культурних відносин з Україною, а також співпраця в галузі юстиції та внутрішніх справ [4].

До негативної дії євроінтеграції належить часткова втрата суверенітету України, можливе погіршення відносин з країнами СНД; втрата конкурентоспроможності певних галузей, складність переходу на європейський рівень цін; глобальні міграційні процеси. Ми системно проаналізували можливі негативні й позитивні наслідки від євроінтеграції для суспільства і малого та середнього бізнесу України (табл. 1).

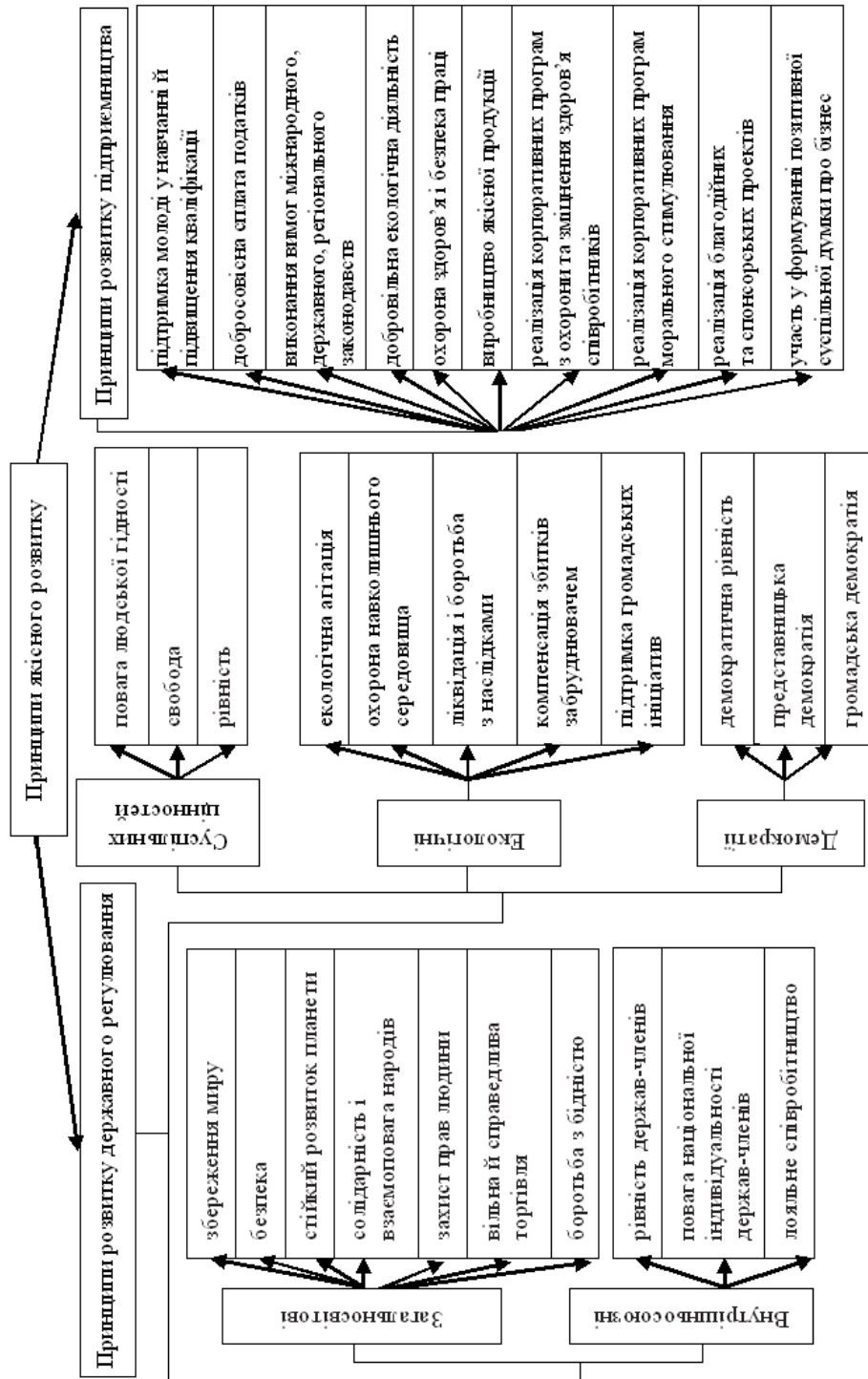

Рис. 1. Класифікація принципів якісного розвитку малого та середнього бізнесу

Характеристика наслідків для МСБ і суспільства від євроінтеграції України

Сфера	МСБ	Суспільство
Позитивні наслідки		
Політична (в т. ч. правова)	Стабільність політичної безпеки, розвиток законодавчої бази, адаптація національного законодавства із законодавством ЄС	Тотальне реформування (освіти, науки, охорони здоров'я тощо), європейська колективна безпека, захист прав людини в інституціях ЄС, реформування недієздатного національного судочинства
Економічна	Додаткове інвестування в бізнес, макроекономічна стабільність, можливість отримання субсидій, розвиток експорту, інноваційний розвиток, упровадження стандартів ЄС у виробництві, нові ринки збуту, зменшення митних тарифів	Стабільність цін, підвищення заробітної плати, створення нових робочих місць, отримання якісної продукції, розширення доступу до послуг і товарів
Соціальна	Розвиток міжнародної консалтингової співпраці, доступ до навчання власного персоналу за кордоном, відкритий доступ до закордонного персоналу	Відкриття кордонів для вільного пересування населення, забезпечення гарантій зайнятості відповідно до принципів ЄС, активізація навчання за кордоном, формування середнього класу
Культурна (ідеологічна)	Можливість активного вивчення особливостей бізнесу в країнах ЄС, пропагування бізнесу	Широкий доступ до інформаційного потенціалу ЄС, поширення української культури
Негативні наслідки		
Політична (в т. ч. правова)	Невизначеність стратегії розвитку ЄС, невідповідність бізнесу до правових принципів ЄС	Часткова втрата суверенітету країни
Економічна	Втрата конкурентоспроможності певних галузей, складність переходу на європейський рівень цін і європейські стандарти	Можливе переміщення до України шкідливих виробництв, складність переходу цін на європейський рівень
Соціальна	Відтік кваліфікованого персоналу	Глобальні міграційні процеси
Культурна (ідеологічна)	Ідеологічні суперечності бізнесу, переорієнтація культури споживання продукції	Можливе підвищення уваги держави до культурних цінностей ЄС на протипагу національним

Слід зауважити, що політика євроінтеграції не може бути мотивацією внутрішніх українських перетворень. Прийняття окремих європейських цінностей і принципів необхідно не для того, щоб потрапити до ЄС, а щоб зробити нашу економіку продуктивнішою, технологію державного управління – ефективнішою, людську особистість – більш захищеною від різноманітних загроз, бізнес – результативнішим, а кінцевим результатом – політично, матеріально та морально забезпеченими потреби населення України.

Механізми державного управління

Ураховуючи все вищезазначене, механізми державного регулювання в умовах євроінтеграції має бути спрямовано:

– в економічній сфері на: реалізацію стратегії випереджувального розвитку, яка має забезпечити щорічні темпи зростання ВВП; підвищення конкурентоспроможності малого та середнього бізнесу через регулювання їхнього якісного розвитку; підтримку інноваційних перспектив розвитку бізнесу і науково-технічного прогресу;

– у соціальній сфері на: забезпечення передумов для скорочення розриву в рівні та якості життєвих стандартів з країнами ЄС; утвердження середнього класу; розвиток і реформування систем освіти, науки і охорони здоров'я;

– в політичній сфері на: участь у формуванні стратегії подальшого розвитку ЄС у статусі рівноправного партнера; вивчення можливостей проведення узгодженої з РФ митної політики як важливої умови формування зони вільної торгівлі між двома країнами;

– в ідеологічній сфері на: перебудову українського суспільства на духовних християнських засадах; закінчення процесу створення єдиної політичної нації; створення умов для належного задоволення культурних і релігійних інтересів усіх конфесій.

Отже, для успішної реалізації механізмів державного регулювання якісного розвитку малого та середнього бізнесу в Україні в умовах євроінтеграції потрібно звертати увагу на всі аспекти: політичні, економічні, соціальні та ідеологічні.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. На основі аналізу використаних джерел ми визначали взаємозв'язок малого та середнього бізнесу з євроінтеграційними процесами в Україні, дослідили основні форми співробітництва України та ЄС на сучасному етапі розвитку. На основі проведених досліджень сформовано класифікацію принципів якісного розвитку малого та середнього бізнесу. У результаті створено характеристику наслідків для малого та середнього бізнесу і суспільства від євроінтеграції України. Визначено, що механізми державного регулювання якісного розвитку малого та середнього бізнесу в умовах євроінтеграції має бути спрямовано на конкретні дії в економічній, політичній, соціальній та ідеологічній сферах.

Список використаних джерел:

1. Luczkiw G. Global Enterprise: Creating and Nurturing An Entrepreneurial Culture On the Edge of Existing Structures [Електронний ресурс] / Luczkiw G. – Режим доступу : <http://www.usasbe.org/knowledge/proceedings/proceedingsDocs/USASBE1997procings/proceedingsDocs/USASBE1997proceedings P197Luczkiw.PDF>.

2. Андреев В. Система поддержки малого и среднего бизнеса в ЕС / Андреев В. [Електронний ресурс] // Малый бизнес в России и за рубежом. – Режим доступа : <http://www.smallbiznes.net/Business.php>.

3. Чалий В. Перспективы евроинтеграции Украины / В. Чалий // Аргументы и факты. – 2007. – № 25. – С. 6–10.

4. Гавриш Я. Стратегії розвитку підприємств стосовно викликів глобалізації / Я. Гавриш, Л. Сулковський // Вісник НУ “Львівська політехніка”. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – № 457. – Л. : НУ “ЛП”, 2002. – С. 139–147.

5. Дамірлі М. Конституція Європейського Союзу: юридична характеристика // Південноукраїнський правничий часопис. – 2006. – № 2. – С. 3–5.

6. Европейский Союз: основополагающие акты в редакции Лиссабонского договора с комментарием ; отв. ред. С. Кашкин. – М. : Инфра-М, 2008. – 704 с.

7. Яницький П. Фактори формування соціальної відповідальності бізнесу / П. Яницький, М. Фурса [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.corporatecitizen.org.ua>.

8. Черноштан Т. Из досвіду викладання екологічної етики в Яготинському інституті МАУП / Т. Черноштан // Гілея (науковий вісник). – 2012. – Випуск 63 (8). – С. 492–498.